

Motion till riksdagen
2009/10:Fö212

av Kerstin Engle och Helene Petersson i Stockaryd
(s)

Elöverkänslighet och strålning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av forskning om elöverkänslighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhället måste kunna ge elöverkänsliga den vård och det stöd de behöver.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en sammanställning av fakta om ohälsa och strålning.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 2 hänvisat till SoU.

Motivering

Över 600 miljoner människor i världen använder mobiltelefon. Och det blir fler och fler. Samtidigt är det många som är oroliga för att använda mobiltelefon. Är det farligt eller inte farligt?

Även kring övriga strålningskällor finns fortfarande oklarheter och många människor har frågor. Det borde vara naturligt att ta människors oro på allvar. Tekniken utvecklas så snabbt att riskanalyser för hälsa och miljö inte hinner hålla jämn takt med den tekniska utvecklingen.

Fortfarande är forskarna oeniga om vilka effekter de kemiska föroreningarna i bl.a. kontorsmiljöer och de elektromagnetiska fälten har på människokroppen. Klart är dock att en stor grupp människor har utvecklat allvarliga besvär.

Mycket talar för att överkänslighetsreaktioner i bl.a. IT-miljö, t ex elöverkänslighet, orsakas av en rad samverkande faktorer där kemiska och fysikaliska faktorer tillsammans med människans individuella toleransnivå spelar en avgörande roll. Det råder ingen tvekan om att elöverkänslighet är ett verkligt sjukdomstillstånd och därför måste tas på stort allvar.

Fenomenet elöverkänslighet har funnits i över 20 år. Trots detta har forskningen inte kunnat ge säkra förklaringar till vad som orsakar problemen. Oavsett vilka förklaringar som kan komma att ges kvarstår faktum – för dem som drabbas av elöverkänslighet är det ett reellt problem. Antalet elkänsliga beräknas i Sverige till cirka 200 000 personer. Sjukdomsbilden varierar, men bland vanligt förekommande symtom som brukar uppges återfinns trötthet, huvudvärk, hudutslag, stickningar, värmekänsla och minnesproblem. Resultaten av undersökningar som gjorts pekar också på att det hos en förhållandevis stor grupp av befolkningen finns en oro för att elektriska eller magnetiska fält orsakar ohälsa. Det finns ett stort behov av ytterligare forskning som utgår från de drabbades behov. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) har lämnat sin sjätte årsrapport angående forskning om elöverkänslighet. Rapporten säger att antalet aktiva svenska forskare är begränsat på området och att rapporten är en forskningsöversikt över aktuell forskning på området. Det är avgörande att detta inte bara stannar vid en rapport utan att forskningen leder till resultat och åtgärder så att de som är elöverkänsliga får den vård och det stöd de behöver från samhället.

År 2007 antog det belgiska parlamentet en ny lag som innebär en kraftig sänkning av tillåten strålning från trådlös kommunikation. Den nya lagen föreskriver att den sammanlagda strålningen från olika källor i frekvensbandet 0,1 till 300 GHz inte får överstiga 3 V/m (volt per meter). Syftet med lagen är att begränsa möjliga effekter på hälsan av mobilantennar. Lagen är ett resultat av klagomål från invånare i Bryssel om sömnrubbningar efter installationen av mobilantennar i närheten. I Sverige samt flera andra europeiska länder är gränsvärdet mellan 41 och 61 V/m beroende på frekvens. Sveriges gränsvärde skyddar enbart mot omedelbara effekter och ger inget skydd mot effekter av långvarig exponering. Det är därför inte accepterat av en rad andra länder, däribland Italien, Schweiz och Ryssland.

Fel! Okänt namn på

Europaparlamentet antog i september 2008 en resolution där Europeiska rådet och i förlängningen medlemsstaterna uppmanas att fastställa strängare gränsvärden när det gäller elektromagnetisk strålning.

Europaparlamentet har tagit del av den internationella rapporten Bio-Initiative om elektromagnetiska fält, som är en sammanfattning av mer än 1 500 undersökningar i ämnet och som i sina slutsatser visar att det finns hälsorisker med strålning från exempelvis mobiltelefoner, UMTS, Wifi, Wimax, Bluetooth och fasta trådlösa telefoner (s.k. Dect-telefoner).

Europaparlamentet skriver att de gränsvärden som nu rekommenderas inte har anpassats till informations- och kommunikationsteknikens utveckling eller till de strängare normer som har införts av vissa länder, eller med hänsyn till sårbara grupper som gravida kvinnor, nyfödda och barn.

Det är således uppenbart att allt fler studier visar på uppenbara risker med mobiltelefoni. Det är dags att även vi i Sverige tar initiativ till en sammanställning över det aktuella kunskapsläget för eventuella ställningstaganden kring gränsvärden. Samtidigt kan vikten av fortsatt forskning inte nog betonas.

Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderar användning av handsfree för att minska exponeringen för radiovågor från mobilen och att barn och ungdomar ska vara särskilt försiktiga. För man vet aldrig.

Trots detta marknadsförs mobiltelefoner till 7-åriga barn i Sverige. Ågerandet är samvetslöst eftersom operatörer inte kan vara omedvetna om den debatt om mobiltelefonins hälsorisker som pågår över hela världen.

Cancerläkaren Lennart Hardell är hittills ensam i världen om att ha studerat mobilriskerna för tonåringar: de som börjat använda mobilen före 20 års ålder löper betydligt högre risk för att få hjärntumör än vuxna. Risken är upp till 8 gånger förhöjd. Resultatet blir än mer alarmerande i ljuset av att två av Australiens mest kända hjärnkirurger nyligen berättade att de ser allt fler unga hjärntumörpatienter i sina mottagningar, något som de befarade berodde på den ökande användningen av mobiltelefoner bland unga.

Ryska experter, österrikiska läkarförbundet, 20 internationella cancerläkare, läkarorganisationer i Tyskland, 50 internationella vetenskapsmän – ja, listan kan göras mycket lång över alla de som i uttalanden de senaste åren varnat för konsekvenserna av barns och vuxnas mobilanvändning. Tyvärr handlar debatten inte bara om hjärntumörer: det gäller även risken för tidig Alzheimers, beteendestörningar, sömnrubbingar, malignt melanom, minskad förmåga att få barn med mera. De ryska experterna samt tyska vetenskapsmän anser exempelvis att barn under 18 år samt gravida kvinnor inte bör använda mobiltelefon överhuvudtaget. Den franska senaten antog i juli ett lagförslag om förbud mot mobilen i skolan upp till gymnasiet och förbud mot reklam för mobiler riktad till barn under 14 år mot bakgrund av alla varningar och nya forskningsrön om betydande risker. Lyon stad är enbart en av många regioner som uppmanar barn att inte använda mobiler.

I Sverige är det alltför tyst. Vi får inte svika barnen.

I Frankrike har ett flertal domar avkunnats under 2009 där operatörer inte tillåts att sätta upp mobilstationer i närheten av bostäder. I ett utslag från augusti 2009 fastslår domstolen: "Även om forskningen inte samstämmigt

Fel! Okänt namn på

och med säkerhet visar fara med den strålning som avges från basstationer för mobiltelefoni, medför strålningen åtminstone en hälsorisk för de personer som bor i närheten. Det åligger domstolen att se till att försiktighetsprincipen respekteras.”

Den av myndigheter idag tillämpade s k försiktighetsprincipen ett viktigt bevis för att vi i fortsättningen måste använda oss av ett mer långsiktigt hållbart tänkande. Det är ett förhållningssätt där eventuella kortsiktiga vinster får stå tillbaka för de vinster vi kan göra i det långsiktigt hållbara perspektivet.

Lika uppenbart som behovet av att elöverkänsliga ej särbehandlas utifrån den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och FN:s standardregler står det klart att det behövs mer forskning om hälsoeffekterna av elektromagnetiska fält. Mellan dessa två åtgärder bör det heller inte råda någon betydande motsättning.

Stockholm den 24 september 2009

Kerstin Engle (s)

Helene Petersson i Stockaryd (s)